

a füzetek rendszeres erdélyi postázásáról. Lelkiismeretes munkájának köszönhetően lapunk rendszeresen tudósít az erdélyi eseményekről, az erdélyi olvasók visszajelzéseiről az Olvasói levelek útján, s nem utolsósorban erdélyi örmény olvasói bázisunk is egyre bővült kiterjedt levelezésével.

2006-ban Julikát az EÖGYKE Szongott Kristóf díjjal jutalmazta felbecsülhetetlen szolgálataiért: az erdélyi magyarörmény közösség, a magyar-örmény múlt és kultúra ápolásáért, továbbörökítéséért.

Mára elmondhatjuk: Bálint Júlia, a mi Julikánk, fogalommal vált, egyszemélyes intézménnyé nőtte ki magát. Aki itthon szeretne Erdélyben valamit megtudni, valakit megkeresni, az Julikán keresztül elérheti célját, és ugyanígy működik Erdélyből visszafelé is. Igazi összekötő kapcsot jelent a hazai és erdélyi örmény közösségek között, mely mára pótolhatatlanná tette szerepét. Isten éltesse sokáig és tartsa meg jó egészségben az egész közösség számára.

Dr. Issekutz Sarolta

Balogh Jenő

Miért alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület? – 4. rész

*Egy „kulturális fegyverhordozó” férj emlékei
..hmmm. Ügyes...*

Kedves Olvasó!

Az előző részekben foglalkoztam az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület megalakulásának és működésének problémáival egy belsőnek is mondható külső megfigyelő szemüvegén keresztül. A záró folytatásban néhány összegző gondolatot kívánom megosztani, majd egy tanmesével zárom visszaemlékezésemet.

Alexék oldaláról sokfelé elhangzik a vád, hogy Saroltával nem lehetett megállapodni, bár a közösséghez tartozó több ember is ezt kívánja. Nos én, aki a több mint 20 évet végig asszisztáltam fegyverhordozóként, kijelenthetem, hogy valóban nem történt megállapodás Alexékkal, de ennek nem a Sarolta az oka. Volt egy időszak, talán még sokan emlékeznek arra, hogy milyen szép közös Aradi Vértanuk ünnepség volt a Városháza dísztermében, vagy közös Genocídium megemlékezés a Duna parton, majd ünnepi előadás a várban az Akadémia épületében, azaz volt egy önkormányzati

ciklus, amikor az EÖGYKE csoport és a keleti örmények egy csoportja közösen vezette az Országos Örmény Önkormányzatot *Aján Gergely* elnök, *Szongoth Gábor* és *Szarkiszján Ádám* alelnökök vezetésével. Arra talán már senki nem emlékszik, hogy e megállapodásnak volt egy pontja, amely úgy szólt: ...**kivéve Avanesián Alex és családja** ..., azaz az együttműködés csak úgy jöhetett létre, hogy az Avanesián család kizárva. E megállapodásnak volt egy igen fontos másik mondata is: ...**többet szó sem essék arról, hogy ti nem vagytok örmények, mert nem beszéltek az örmény**

nyelvet, valamint arról sem, hogy ti nem vagytok kisebbség csak bevándorlók, mert csak most jöttetek az országba... Ma már a feledés homályába vész, hogy volt ilyen, mondhatnám történelmi jelentőségű megállapodás a magyar-örmények és örmény-örmények között, csak mint utaltam rá .. kivéve...Avanesián család. Történelmi tény, hogy a Saroltával lehetett megállapodást kötni, Avanesián Alexékkal nem.

Arra is emlékszem, hogy az idők folyamán a választások környékén volt több egyeztetési kísérlet. A részünkről az utolsó írásbeli ajánlatot az együttműködésre a 2014-es alakuló ülésen adtuk át, amit egyszerűen kinevettek.

A magam részéről személyesen is részt vettem egyezkedési kezdeményezéseken, hol ezzel, hol azzal a személlyel, az örményörmény közösség oldaláról. Azt azonban kijelenthetem, hogy az ő részünkről az ajánlat lényege mindig csak addig terjedt, hogy „kaptok x millió forintot és attól kezdve csendben vagytok, hagyunk benneteket élni, de mi szabadon csináljuk a magunk dolgát”. Arról hallani sem akartak, hogy az egyezés nem csak a pár millióról, hanem a magyarörmény közösség

valódi elismeréséről, a médiában való egyenlő megjelenésről, stb. kell szóljon, amely nem helyettesíthető pár millióval, amit pl. a Füzetek kiadása jelentene. Sarolta soha nem hagyta magát lefizetni pár millióval, ő mindig csak a teljes körű megállapodást szorgalmazta, amelytől úgy féltek, mint a tűztől. Tudomásom van róla, hogy zajlottak megkeresések és tárgyalások Saroltán kívül a közösségünk más tagjaival is, de mint arról a tárgyalók beszámoltak, e tárgyalásokon elhangzott ajánlatokat általában úgy összegezhethetném, hogy lényegében meg kívántak vásárolni egy vagy néhány képviselőt a saját tevékenységük támogatottságához, cserébe felajánlottak néhány százalékot, amely esetenként elérte az 5-7 milliót is. Komplet, átfogó megállapodási ajánlat nem hangzott el. Tehát Alexék soha nem is akartak megállapodni Saroltával, csak azt a látszatot keltették, hogy ők végtelen a korrekt együttműködés kialakulásában.

...hmmm. Úgyes...

Talán nem árt, ha itt ismételtelen leírásra kerül, mit is értettünk mi megállapodási ajánlatnak, amelyet szabályszerűen kinevettek:

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tájékoztató felhívása a nemzetiségi választásokat követő együttműködésről

Az EÖGYKE kizárólag a tisztességes együttműködés híve, ezért elutasít (egyesületi szinten akár vele és más alanyi személyekkel szemben is) mindenfajta ki-rekesztést és illegitim álláspontot. Az együttműködés célja, hogy a Magyarországon élő örménység kulturális identitását, hagyományörzésének ápolását mind az örményországi, mind az erdélyi örmény gyökerű magyar állampolgárok körében hirdesse, népszerűsítse és legjobb tudása szerint erősítse.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület a 2014 október 12-i választásokon mandátumokat szerzett örmény nemzetiségi önkormányzatokat, azok képviselőit együttműködésre hívja fel a következő célok megvalósítása érdekében:

- A 2015-ös Örmény Genocídium emlékév méltó, közös megünneplésére. Közös erőfeszítéssel küzdjünk a 100 évvel ezelőtti sajnálatos események állami szintű elismertése és a teljes magyar nemzet által való méltó befogadás érdekében.
- Az örmény nemzetiség korábbi jó hírének, társadalmi elismertségének, elfogadottságának és megbecsültségének visszaszerzéséért a kultúrában, a politikában, a közigazgatásban éppúgy, mint a hitéletben idehaza és külföldön.
- Legyünk büszkék arra, hogy e közösség még közel 800 év után is büszkén vállalja örmény gyökereit az immáron 19. század vége óta fellelhető nyelvvesztési és integrációs folyamatok ellenére. Sőt vállalja a „rearmenizációs” („újraörményesítési”) folyamatokat, a már részben elfelejtett örmény szokások, hagyományok újraélesztése, adott esetben újratanulása árán.
- Tárjuk fel közösen az elfelejtett örmény történelmet, kultúrát, tárgyi emlékeket és meentsük meg, de legalábbis dokumentáljuk a jelenlegi állapotot.
- El kell érni a közösség működésének olyan morális megbecsülési szintjét, amely alapján a vér szerint örménységhez tartozók büszkén vállalják e gyökereket és csatlakoznak e közösséghez. Valljuk, hogy e közösség valós számossága közelíti a 20000 főt, ezért mindenki közös feladata és felelőssége a rejtett örmények megtalálása és aktivizálása, azaz a legközelebbi választáson az örmény regisztráltak száma közelítse meg a 20000 főt. Folytatni kell az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület által megkezdett és eddig sikeresen folytatott genealógiai kutatásokat.
- Legyenek meghirdetett örmény közösségi ünnep- és emléknapok, amelyek méltók az adott eseményhez.
- Legyen végre az örménységnek egy olyan kulturális centruma, amely jól megközelíthető közforgalommal, reprezentatív, ahol kiállítások és rendezvények is szervezhetőek. Szűnjön meg az az elhagyatott, drága, holt iroda, amely az éves néhány testületi ülésen kívül semmire sem használható.
- Változtatni kell azon, hogy a magyarországi örménységnek a keresztesköveken, egy-néhány márványtablán túl nincs igazi szimbóluma. Az örménységnek legyen élő, művészetekből, kultúrából, étellel teli szimbólum együttese, amelyhez szívesen csatlakozik mindenki, örmény és nem örmény. Juthasson hozzá bárki örmény könyvekhez, tárgyi emlékekhez, örmény tárgyú könyvekhez, tanulhasson örmény táncokat, kóstolhasson örmény ételeket, ismerhesse meg a múltunkat és lássa a jövőt, mert akkor e többszáz éves diaszpóra nem fog kihalni.
- Össze kell fogni, mert e közösség aktív tagjai kihalóban vannak, idős koruk miatt. Meg kell találni a fiatalságot, hogy megfelelő módon tegyük számukra is vonzóvá a gyökereket. Ha nem tesszük meg, egy generáció alatt megszűnik mindaz, ami 800 év alatt nem szűnt meg.
- Legyen minden évben (esetleg két évente) előre meghirdetett örmény nemzetközi kulturális hét, amelyre koncentrálni lehet anyagi és szellemi erőforrásainkat.
- Szűnjön meg a „te nem is vagy örmény, mert nem tudsz örményül”, vagy „te csak egy bevándorló vagy és nem is tartozol az elfogadott nemzetiség közé” szemlélet. A most bevándorolt és Magyarországon hazát talált örményeket fogadjuk úgy, mint vérfrissítés az örmény kultúra ápolásában, mint segítséget a nyelvét veszített magyarörmény

közösség múltjának kutatásában (régii örményül íródott dokumentumok fordítása). A mostani örmények pedig fogadjanak el bennünket is örménynek és vegyék tudomásul, hogy az elmúlt néhány száz év már nyomott hagyott e diaszpóra kultúrájában, tehát nekik is változniuk kell, hogy beilleszkedjenek. E beilleszkedésbe az itt élők segítséget nyújtanak. E segítséggel nem szabad visszaélni. Tudomásul kell venni, hogy Magyarországon a nemzetiségi autonómia csak kulturális autonómia és nem gazdasági. A gazdasági beilleszkedéshez a közösség csak keveset tud tenni, a nemzetiségi önkormányzati források nem arra valók.

- Meg kell fogni azokat a nem örmény gyökerű fiatalokat, akik a méltán híres örmény kultúra iránt érdeklődnek. Segítenünk kell őket a kultúra megismerésében, adott esetben az örmény nyelv megismerésében, hogy e kutató kíváncsiságukat ki tudják elégíteni. Az elmúlt időszakban nem kevés „nem-örmény” fiatal kiváló eredményt ért el az örmény nyelv és kultúra ápolásában. Őket meg kell becsülni, sőt számukat gyarapítani kell.
- Az újonnan alakuló Országos Örmény Önkormányzatnak feladata e munkák koordinálása és a lehetséges erőforrások (szellemi és anyagi) megszerzése, ésszerű hasznosítása. A célok megvalósítása érdekében az országos önkormányzatnak reális tervet (rövid és középtávú) kell készítenie, hogy az egyes területi és települési önkormányzatok a célok megvalósítása érdekében tervezni tudjanak.

Budapest 2014-11-06

Az Országos Örmény Önkormányzat EÖGYKE frakciója:

Dr. Issekutz Sarolta, Szongoth Gábor, Esztergály Zsófia, Várady Mária, Zakariás Antal Dirán, Füleki Balázs, Dr. Tóth Rózsa

Az egyezségi ajánlatot most, több év után ismét elolvasva, ismét megdobogott a szívem és büszke vagyok arra, hogy ilyen ajánlatot tett az EÖGYKE frakció és igen elszomorodom a kinevetésen. Jusson ez az együttműködési ajánlat bármely bekezdése mindenkinek az eszébe, amint ócsárolni hallja Saroltát vagy közösségét Alexék által.

(Ui: Sajnos az egyik aláíró, dr. Tóth Rózsa azóta kiírta magát a közösség soraiból és eladta lelkét egy tál lencséért.)

Összefoglalva az a véleményem, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület soha nem jött volna létre Avanesián Alex megsemmisítő szándéka nélkül. A magyarörmény kulturális

irányvonal általános elterjedését és kivirágzását a tiltás, az elnyomás éltette és működtette. Ha nem történnek Alexék részéről kizárások, ha nem hangzanak el kirekesztő kijelentések, templomfoglalás, pénzelvonás stb. akkor talán nem is éled fel a magyarörmény közösség, hanem szép csendben elalszik a magyarörmény lánogska. A dac éltette és csiholta folyamatosan a tüzet és így éledt fel e kulturális és identitási igény. Avanesián Alexet nevezhetném az örmény nemzetiség felemelőjének és együttal gyilkosának is, mert mindkettő állítás igaz. Felemelte a szinte semmiből, de megpróbálta azonnal elfojtani, amint az kezdett számára kezelhetlenné válni. Hogy mi lesz a jövő, azt nem tudja senki megmondani, az viszont biztos, hogy

ma már az EÖGYKE-n kívül több mint 15 magyarörmény, örmény szervezet van bejegyezve a hivatalos nyilvántartás szerint. Az EÖGYKE elnyomása igen hatékony volt olyan szempontból, hogy igen sok új hajtás alakult ki az ország minden pontján. Sajnos ez nem jó hír Alexéknek, mert ennyi szervezet kezelése nem kis feladat.

...hmmm. Ügyes...

Végezetül néhány kérdés kavarog a fejemben, amely kérdéseket általában nem is lehetne feltenni, mert nincs értelme. Mi lett volna ha? Megpróbálom tárgyilagosan előrevetíteni a magyarörmény jövőt. Az örmény bevándorlókról nincs tisztem elmélkedni.

Mi lett volna, ha nincs Avanesián Alex? (az örmény közösségben)

A magyarörményekből ma már szinte semmi sem lenne, ma már csak néhány beszélgető – nosztalgizáló társaság lenne, akik időnként egy kerti partin beszélgetnek őseikről. A mai fiatal generáció már alig tudna az örmény múltról, a következő generáció pedig már mindent elfelejtene. Az Orlay utcát a Mechitaristák belakták volna, annak műkincseit Bécsbe szállították volna a Mechitarista múzeumba. Amint a Mechitarista papok lassan fogyatkoznak, az épületet talán eladják ismét lakásnak (lásd ma már Bécsben is alig maradtak).

Mi lett volna, ha nincs dr. Issekutz Sarolta? (az örmény közösségben)

Kétfelé kell választani a választ. Ha Alex lenne, vagy ha Alex nem lenne.

Ha Alex nem lett volna és csak Sarolta lenne, akkor a helyzet az előzővel azonos, mert Saroltától az „örménykedés” nem indult volna el. Sarolta ma egy ügyvéd, egy

politikus, egy üzletasszony lenne és az örményekkel nem is foglalkozna.

Ha van Alex és nincs Sarolta, akkor Alex beül az Orlayba a Mechitaristákkal, beengedi az ortodox örmény papokat, és a keleti örmények bázisát építi ki, minden magyarörmény nagy ívben elkerüli az Orlay utcát. Volt Alexnek egy másik verziója, lebontatja az Orlay utcai épületet és a Bartók Béla 15. telekkel egyesítve felépítteti az Örmények Európai Kulturális Centrumát, vagy valami hasonlót. Van néhány hozzá lojális helyi önkormányzat és az Országos elnökeként, fényes trónuson ülve, diplomata autóval utazgatva irányítaná az örmény látványkultúrát, 3-4 évenként egy-egy örmény film elkészülne 2-300 millióból, évenként 1-2 örmény együttes (Franciaországból, vagy Amerikából, esetleg Jerevánból) szerepelne a Nemzeti Színházban. Ezek az ötletek, csak illusztrációk, arra, hogy egyeduralgoként minden pénz kezelőjeként nagy látványos projekteket tervezne, amelyben egy csöpp magyarörmény sem férne el. Ebbe az álomba tenyerelt bele Sarolta.

Mi lett volna, ha ők együtt tudtak volna dolgozni?

Ez kizárt, két annyira ellenkező ember, hogy ez sohasem fordulhatna elő. Saroltát ismerve annyira elkötelezett lett a magyarörménységért, hogy soha sem adta volna meg a lehetőséget annak az iránynak, amelyet Alex követ. A pénz megosztása is problémás lenne, mert Sarolta a létszámarányos megosztás elvét tartotta igazságosnak, Alex pedig elképzelné sem tudná, hogy akár csak 10 %-ot is kiadna a kezéből. Emlékeztetni szeretném az olvasót, hogy volt egy ciklus, amely a legsikeresebb együttműködés volt keleti és magyarörmény közösség között, ennek az volt a

feltétele, hogy „Avanesián Alex és családja kizárva”. Ezen kívül az örmény férfiakra jellemzően nem tudja elviselni a női vezetést, még megosztva sem, nőikkel szemben csak az alárendelt viszonyt ismeri. Olyan ajánlat elhangzott Alex szájából, dolgozz az én felügyeletem és irányításom alatt. Saroltának viszont még életében soha nem volt főnöke (igaz beosztottja sem), mindig a maga ura volt, így ez a variáció teljesen kizárt. A pénzkezelés és törvénytisztletbeli különbségekről már írtam, ez is kizáró tényező. .

Mit csinálnánk ma másképpen?

Azt hiszem, e két emberrel csak a párhuzamos működés az elképzelhető, amely valójában lezajlott. E párhuzamos működést kellene csak finomítani. Tény, hogy Saroltának elsősorban az erdélyi vonal fekszik, gyökerei és nyelvi korlátok miatt. Lényegében nem tud sokat kezdeni a mai örményekkel az örményországi helyzettel, a protokollon kívül. A nyelvet nem ismeri, többször próbálkozott a tanulással de sikertelenül, anélkül pedig a kapcsolat esetlen és nehézkes. Mindemellett a keleti emberek kezelése egyébként is nehézkes, ott sok minden másképpen működik a fejekben. Jó lett volna megállapodni Alexékkal, hogy ők vegyék át a keleti vonalat és ne keverjenek bele Erdélybe, és a magyarörmény vonalba. E megállapodásnak az vett gátat, hogy Alex mindenképpen az Országos Elnöki posztjára és vezetésre törekedett, azt viszont nem tehetette meg anélkül, hogy a magyarörmény területre nem lép át és ott nem szerez választókat. Igaz ezzel bezavarta magát abba az ellentmondásba, amelyből ma sem tud kilépni, ócsárolni kell a magyarörményeket, ugyanakkor onnan kell szerezni szavazatokat. Ezzel lejárta ugyan magát, de a pénz és a

tiszttség kárpótolja a lelkiismeretét.

Visszatekintve, a problémák ellenére a párhuzamos működés addig szinte sikeres volt, amíg nem jelenik meg a színen dr. Serkisián Szeván, illetve ha ő nem vált színt. A kezdetben Szeván kezelhető volt. Nehéz erről beszélni, de őszintén el kell mondani, hogy volt olyan időszak, amikor Sarolta úgy nézett Szevánra, mint az utódjára, aki majd átveszi a magyarörmények vezetését (az örmény katolikus templomunk visszaszerzésében is részt vett). Értelmes, ambíciózus fiatal jogász volt. Dolgozott a Sarolta alatt a Fővárosi Örmény Önkormányzatban is. Valami miatt azonban jellemében megváltozott, kezelhetetlenné vált. Úgy látom, hogy ő az oka annak, hogy a párhuzamos működés megszűnt. Alexxel ellentétben, akivel lehetett némi kerítés akciók mellett működni, vele nem lehet. Ő ugyanis Alexet is ki akarja túrni, és neki nem Sarolta a fő ellensége, hanem Alex. Beindult köztük egy belső rivalizáció, ki tud többet rabolni a magyarörményektől. Mivel most már többen próbálnak rabolni a magyarörményektől, ezért nincs más lehetőségük, mint mindent el kell vinni (eszkimók és fókák esete). A másik ok talán az, hogy lényegesen nőtt az Országos Örmény Önkormányzat pénzügyi juttatása. A korábbi néhány tízmilliós évi apanázs ma már 80 millióra nőtt és még továbbbi növekedés várható, a pénzhétség növeli a harcikedvet.

Lényeges szempont, hogy míg az egyes kerületi és helyi önkormányzatok jogi és pénzügyi felügyelete megoldott, az országos nem működik, ezért szabadrablási területnek tekintik.

A pénzkérdés értelemszerűen a Saroltánál is megjelenik, de lényegesen kisebb szinten. Sarolta mindig sokkal kisebb pénzből sokkal jobban gazdálkodott, így

olyan helyzeteket is áthidalt, amikor nem volt Fővárosi Örmény elnök, mert megalkototta a Budapesti Örmény Kisebbségi Társaságot (BÖKÖT), koncentrálva a hozzá tartozó kerületek erejét és eredményekben megelőzve az Országos eredményeit. Többen elégedetlenek is voltak, mert a Fővárostól nem kaptak pénzt, hanem be kellett fizetni a pénz felét, de a Füzetek folyamatosan megjelent, a konferenciák zajlottak, a klub működött, könyveket adott ki az Egyesület, illetve a BÖKÖT.

...hmmm. Ügyes...

További kérdések is felmerültek bennem, pl.:

- Lehet-e győztesről, vesztesről beszélni?
- Kinek van igaza, van-e egyáltalán igazság az ilyen kérdésekben?
- Vajon elítélhető-e az az ember, aki úgy gondolja, hogy becsület, tisztesség, törvényszerűség ide vagy oda, ha ott több pénz kapok, akkor inkább oda állok.
- Szabad-e felejteni? Elfelejteni, nem törödni a múlttal, a sok galádsággal, amit

ellenünk tettek? Behunyni a szemünket és befogni a fülünket, a múlt törvénytelenségeit a szőnyeg alá söpörni, mert kapunk érte néhány milliót?

E kérdések talán már túlmennek az örmény közösség problémakörén, hiszen a válaszokat olyan magasságokban illetve mélységekben kell keresni, amely a nagy politika mezejére vezet. Mert bizony itt is történnék olyanok, hogy lapáttal dobálják egymásra a sarat, majd, ha a pillanatnyi érdekük úgy kívánja, letörlik arcukról a sarat, majd széles mosollyal kezét fogják és összeállnak a közös érdekük mellett a korábbi barátjuk ellen, talán éppen egy rövid időre.

A gondolataimat erről most nem osztom meg a tisztelt olvasóval, hogy ezzel másokat is elgondolkozásra inspiráljak.

A Sarolta álláspontja és hozzáállása e témakörben inkább az 50% székely vonalból, mint az 50% örményből ered...

...hmmm. Ügyes...

Tanmese az örmény virágról.

Régi magyarörmény népmeséből magyarra fordította: *Balogh Jenő*

Volt egy ország, amelyet úgy hívtak **Soknemzetiségek Országá**, mert ebbe az országba sokfelől különféle népség telepedett le és élt békésen egymás mellett. A király elhatározta, hogy kijelöl egy területet, amelyet elnevezett „a nemzetek kertjének”. Parancsba adta, hogy minden nemzetiség ültessen olyan virágot, amely az ő nemzetiségét bemutatja, szimbolizálja. Azt akarta, hogy lássa minden ország, mily sokszínű is ez az ország és milyen harmóniában élnek. *Alexanjan*, az örmény nemzetiség fővezére azt gondolta, mivel az örmény nemzetiség igen különleges, ezért egy igen különleges, egy csodálatos **Örmény virággal** kellene kitűnni. Gondolta egyenesen Jerevánból hozatna egy csokor **Örmény virágot**, amelyik különleges színeivel és illatával elkápráztat majd mindenkit, sőt kiemelkedik a többi közül. Megkereste *Saroltanjan* kertészt, és megkérte, hogy elő kellene készíteni az örmény kertet. Szépen el kellene egyengetni, szerezni kell egy vázát, azt elásni a középbe, vízzel feltölteni és várni a csodálatos virágcsokrot, amelyet *Moldovjan*